

*Seras tutior ibis ad lucernas,
 Hæc hora est tua, quum furit Lyæus:
 Quum regnat rosa, quum madent capilli,
 Tunc me vel rigidi legant Carones.*

Meritone eum, qui hæc de me scripsit, & tunc dimisi amicissime, & nunc, ut amicissimum, defunctum esse doleo? Dedit enim mihi, quantum maxime potuit, daturus amplius, si potuisset. Tametsi quid homini potest dari majus, quam gloria, & laus, & æternitas? At non erunt æterna, quæ scripsit. Non erunt fortasse: ille tamen scripsit tamquam essent futura. Vale.

LIBER IV.

I.

C. PLINIUS FABATO PROSOCERO
SVO S.

*Prosocero adventum suum significat, eodem itinere
 Tiferi templum dedicaturus.*

Cupis post longum tempus neptem tuam meque una videre. Gratum est utrique nostrum, quod cupis; mutuo mehercule. Nam invicem nos incredibile quodam desiderio vestri tenemur, quod non ultra differemus. Atque
 adeo

adeo jam farcinulas adligamus, festinaturo, quantum itineris ratio permiserit. Erit una, sed brevis, mora: desectemus in Tuscos, non ut agros remque familiarem oculis subjiciamus (id enim postponi potest) sed ut fungamur necessario officio. Oppidum est praediis nostris vicinum; nomen Tiferinum Tiberinum, quod me pater adhuc puerum patronum cooptavit: tanto majore studio, quanto minore judicio adventus meos celebrat, profectio- nibus angitur, honoribus gaudet. In hoc ego ut referrem gratiam (nam vinci in amore turpissimum est) templum pecunia mea exstruxi: cujus dedica- tionem, quam sit paratum, differre longius, irre- ligiosum est. Erimus ergo ibi dedicationis die, quem epulo celebrare constitui. Subsistemus for- tasse & sequenti: sed tanto magis viam ipsam cor- ripiemus. Contingat modo te filiamque tuam fortes invenire: nam hilares certum est, si nos incolumes receperitis. Vale.

II.

C. PLINIVS CLEMENTI SVO S:

Regulum, morte filii dolorem simulantem, nota- biliter perstringit.

Regulus filium amisit: hoc uno malo indignus, quod nescio an malum putet. Erat puer acris ingenii, sed ambigui: qui tamen posset recta festari, si patrem non referret. Hunc Regulus emancipavit, ut heres matris existeret. Mancipa-
tum

tum (ita vulgo ex moribus hominis loquebantur) fœda & insolita parentibus indulgentiæ simulatione captabat. Incredibile est; sed Regulum cogita. Amissum tamen luget insane. Habebat puer manulos multos, & vinctos & solutos: habebat canes majores minoresque: habebat lusciniæ, psittacos, merulas: omnes Regulus circa rogam trucidavit. Nec dolor erat ille, sed ostentatio doloris. Conuenitur ad eum mira celebritate. Cuncti detestantur, oderunt, &, quasi probent, quasi diligant, cursant, frequentant: utque breviter, quod sentio, enuntiem, in Regulo demerendo, Regulum imitantur. Tenet se trans Tiberim in hortis, in quibus latissimum solum porticibus immensis, ripam statuis suis occupavit: ut est in summa avaritia sumtuosus, in summa infamia gloriosus. Vexat ergo civitatem insaluberrimo tempore, & quod vexat, solatium putat. Dicit, se velle ducere uxorem: hoc quoque, sicut alia, perverse. Audies brevi nuptias lugentis, nuptias senis: quorum alterum, immaturum: alterum, serum est. Unde hoc augurer, quæris? non quia adfirmat ipse, (quo mendacius nihil est,) sed quia certum est, Regulum esse facturum, quidquid fieri non oportet. Vale.

III.

C. PLINIUS ANTONINO SVO S.

Laus Antonini non tam ex honoribus, quos amplissimos gesserat, quam ex ingenio & stilo Græco.

Quod semel atque iterum consul fuisti, similis antiquis, quod proconsul Asiæ, qualis ante te, qualis post te vix unus aut alter, (non finit enim me verecundia tua dicere, nemo,) quod sanctitate, quod auctoritate, ætate quoque princeps civitatis; est quidem venerabile & pulcrum: ego tamen te vel magis in remissionibus miror. Nam severitatem istam pari jucunditate condire, summæque gravitati tantum comitatis adjungere, non minus difficile, quam magnum est. Id tu cum incredibili quadam suavitate sermonum, tum vel præcipue stilo adsequeris. Nam & loquenti tibi illa Homerici senis mella profluere, & quæ scribis, complere apes floribus & nectare videntur. Ita certe sum adfectus ipse, quum Græca epigrammata tua, quum jambos proxime legerem. Quantum ibi humanitatis, venustatis! quam dulcia illa! quam antiqua! quam arguta! quam recta! Callimachum me, vel Herodem, vel si quid his melius, tenere credebam; quorum tamen neuter utrumque aut absolvit aut attigit. Hominemne Romanum tam Græce loqui? Non, medius fidius, ipsas Athenas tam Atticas dixerim. Quid multa? Invideo Græcis, quod illorum lingua scribere malui-

maluisti. Neque enim conjectura eget, quid sermone patrio exprimere possis, quum hoc insititio & inductio tam præelara opera perfeceris. Vale.

IV.

C. PLINIUS SOSSIO SVO S.

Tribunatum semestrem Calvisio Nepoti a Sossio petit.

Calvisium Nepotem validissime diligo, virum industrium, disertum, rectum, quod apud me vel potissimum est. Idem C. Calvisium, contubernalem meum, amicum tuum, arcta propinquitate complectitur. Est enim filius sororis. Hunc ergo rogo, semestri tribunatu splendidiorem & sibi & avunculo suo facias. Obligabis me, obligabis Calvisium nostrum, obligabis ipsum, non minus idoneum debitorem, quam nos putas. Multa beneficia in multos contulisti: ausim contendere, nullum te melius, æque bene vix unum aut alterum collocasse. Vale.

V.

C. PLINIUS SPARSO SVO S.

Studium auditorii, quum recitaret orationem, comparat cum Aeschinis auditoribus Rhodiis.

Aeschinem, ajunt, petentibus Rhodiis legisse orationem suam, deinde Demosthenis, summis utramque clamoribus. Quod tantorum viro-
rum

rum contigisse scriptis non miror, quum orationem meam proxime doctissimi homines hoc studio, hoc adfensu, hoc etiam labore per biduum audierint: quamvis hanc intentionem eorum nulla hinc & inde collatio, nullum quasi certamen accenderet. Nam Rhodii cum ipsis orationum virtutibus, tum etiam comparationis aculeis excitabantur: nostra oratio sine æmulationis gratia probabatur. An merito, scies, quum legeris librum: cujus amplitudo non finit me longiore epistola præloqui. Oportet enim nos in hac certe, in qua possumus, brevès esse: quo fit excusatus, quod librum ipsum, non tamen ultra causæ amplitudinem, extendimus. Vale.

VI.

C. PLINIUS NASONI SVO S.

Laurentinum, propter studiõrum secretum, reliquis prædiis præfert.

Tusci grandine excussi; in regione Transpadana summa abundantia, sed par vilitas nuntiat: solum mihi Laurentinum meum in reditu. Nihil quidem ibi possideo præter tectum & hortum, statimque arenas: solum tamen mihi in reditu. Ibi enim plurimum scribo: nec agrum (quem non habeo) sed ipsum me studiis excolo; ac jam possum tibi, ut aliis in locis horreum plenum, sic ibi scrinium ostendere. Igitur tu quoque, si certa & fructuosa prædia concupiscis, aliquid in hoc litore para. Vale.

VII.

VII.

C. PLINIUS LEPIDO SVO S.

Reguli ingenium & industriam in laudando & ornando filio describit.

Sape tibi dico, inesse vim Regulo. Mirum est quam efficiat, in quod incubuit. Placuit ei lugere filium: luget, ut nemo. Placuit statuas ei & imagines quam plurimas facere: hoc omnibus officinis agit. Illum coloribus, illum cera, illum ære, illum argento, illum auro, ebore, marmore effingit. Ipse etiam nuper, adhibito ingenti auditorio, librum de vita ejus recitavit: tum eundem librum, in exemplaria transcriptum mille, per totam Italiam provinciasque dimisit. Scripsit publice, ut a decurionibus eligeretur vocalissimus aliquis ex ipsis, qui legeret eum populo: factum est. Hanc ille vim (seu quo alio nomine vocanda est intentio, quidquid velis, obtinendi) si ad potiora vertisset, quantum boni efficere potuisset? quamquam minor vis bonis, quam malis, inest, ac sicut *ἀμαθία μὲν θράσος, λογισμὸς δὲ ἕκνον φέρει*, ita recta ingenia debilitat verecundia, perversa confirmat audacia. Exemplo est Regulus. Imbecillum latus, os confusum, hæsitans lingua, tardissima inventio, memoria nulla: nihil denique præter ingenium insanum: & tamen eo impudentia ipsoque illo furore pervenit, ut a plurimis orator habeatur. Itaque Herennius Senecio mirifice Catonis illud de oratore in hunc e contrario, vertit: ORATOR

EST

EST VIR MALVS, DICENDI IMPERITVS. Non, mehercule, Cato ipse tam bene verum oratorem, quam hic Regulum expressit. Habesne, quo tali epistolæ parem gratiam referas? Habes, si rescripseris, num aliquis in municipio vestro ex sodalibus meis, num etiam ipse tu nunc luctuosum Reguli librum, ut circulator, in foro legeris, scilicet, ut ait Demosthenes, ἐπάραι τὴν Φωνὴν καὶ γέγηθ' αἰ καὶ λαρυγγίζων. Est enim tam ineptus, ut risum magis possit exprimere, quam gemitum. Credas non de puero scriptum, sed a puero. Vale.

VIII.

C. PLINIVS ARRIANO SVO S.

Gratulationi de augurato respondet, causas explicans, cur eo honore præcipue lætetur.

Gratularis mihi, quod acceperim auguratum: jure gratularis. Primum, quod gravissimi principis judicium in minoribus etiam rebus consequi pulcrum est: deinde quod sacerdotium ipsum cum priscum & religiosum, tum hoc quoque sacrum plane & insigne est, quod non adimitur venti. Nam cetera, quamquam dignitate prope modum paria, ut tribuuntur, sic auferuntur. In hoc fortunæ hætenus licet, ut dari possit. Mihi vero etiam illud gratulatione dignum videtur, quod successi Julio Frontino, principi viro: qui me nominationis die per hos continuos annos inter sacerdotes nominabat, tamquam in locum suum cooptaret.

ret. Quod nunc eventus ita comprobavit, ut non fortuitum videatur. Te quidem, ut scribis, ob hoc maxime delectat auguratus meus, quod Marcus Tullius augur fuit. Lætaris enim, quod honoribus ejus insistam, quem æmulari in studiis cupio. Sed utinam ut sacerdotium, idem & consultatum, multo etiam juvenior quam ille, sum consequutus: ita senex saltem ingenium ejus aliqua ex parte adsequi possim! Sed nimirum quæ sunt in manu hominum, & mihi & multis contigerunt: illud vero ut adipisci arduum, sic etiam sperare nimium est, quod dari nisi a diis non potest. Vale.

IX.

C. PLINIUS VRSO SVO S.

Narrat, Bassum, ex Bithynia repetundarum reum, & se defensum liberatumque esse.

Causam per hos dies dixit Julius Bassus, homo laboriosus & adversis suis clarus. Accusatus est sub Vespasiano a privatis duobus: ad senatum remissus, diu pependit: tandemque absolutus vindicatusque est. Titum timuit, ut Domitiani amicus; a Domitiano relegatus est. Revocatus a Nerva, sortitusque Bithyniam, rediit reus, accusatus non minus acriter, quam fideliter defensus: varias sententias habuit, plures tamen quasi mitiores. Eggit contra eum Pomponius Rufus, vir paratus & vehemens. Rufo successit Theophanes, unus ex legatis, princeps accusationis & origo. Respondi

ego.

ego. Nam mihi Bassus iniunxerat, ut totius defensionis fundamenta jacerem: dicerem de ornamentis suis, quæ illi & ex generis claritate & ex periculis ipsis magna erant; dicerem de conspiratione delatorum, quam in quæstu habebant; dicerem causas, quibus factiosissimum quemque, ut illum ipsum Theophanem, offendisset. Eundem me voluerat occurrere crimini, quo maxime premebatur: in aliis enim, quamvis audita gravioribus, non absolutionem modo, verum etiam laudem merebatur. Hoc illum alias onerabat, quod homo simplex & incautus quædam a provincialibus, ut amicis, acceperat. Nam fuerat in provincia eadem quæstor. Hæc accusatores furta ac rapinas; ipse munera vocabat: sed lex munera quoque accipi vetat. Hic ego quid agerem? quod iter defensionis ingrederer? Negarem? Verebar, ne plane furtum videretur, quod confiteri timerem. Præterea rem manifestam infitari, augentis erat crimen, non diluentis: præsertim quum reus ipse nihil integrum advocatis reliquisset. Multis enim, atque etiam principi, dixerat, sola se munuscula, duntaxat natali suo aut Saturnalibus, accepisse, & plerisque misisse. Veniam ergo peterem? Jugularem reum, quem ita deliquisse concederem, ut servari, nisi venia, non posset. Tamquam recte factum tuerer? Non illi profuissem, sed ipse impudens exstitissem. In hac difficultate placuit medium quiddam tenere. Videor tenuisse. Actionem meam, ut prælia solet, nox diremit. Egeram horis tribus & dimidia; su-

pererat sesquihora. Nam quum e lege accusator
 sex horas, novem reus accepisset; ita diviserat tem-
 pus reus inter me, & eum, qui dicturus post erat,
 ut ego quinque horis, ille reliquis uteretur. Mihi
 successus actionis silentium finemque suadebat.
 Temerarium est enim, secundis non esse contentum.
 Ad hoc verebar, ne mox corporis vires iterato labo-
 re deficerent; quem difficilium est repetere, quam
 jungere. Erat etiam periculum, ne reliqua actio
 mea & frigus, ut deposita, & tedium, ut resumpta
 pateretur. Ut enim faces ignem assidua concussio-
 ne custodiunt, dimissum ægerrime reparant; sic &
 dicentis calor & audientis intentio continuatio-
 ne servatur, intercapedine & quasi remissione lan-
 guescit. Sed Bassus multis precibus, pane etiam
 lacrymis, obsecrabat, implerem meum tempus.
 Parui, utilitatemque ejus pratuli mea. Bene ces-
 sit: inveni ita erectos animos senatus, ita recentes,
 ut priore actione incitati magis, quam satiati vide-
 rentur. Successit mihi Lucius Albinus tam apte,
 ut orationes nostræ varietatem duarum, contex-
 tum unius habuisse credantur. Respondit Heren-
 nius Pollio instanter & graviter: deinde Theopha-
 nes rursus. Fecit enim hoc quoque, ut cetera, im-
 pudenterissime, quod post duos, & consulares & di-
 fertos, tempus sibi, & quidem laxius, vindicavit.
 Dixit in noctem, atque etiam nocte, inlatis lucernis.
 Postero die egerunt pro Basio Titius Homullus &
 Fronto mirifice: quartum diem probationes occu-
 paverunt. Censuit Babius Macer, consul designa-
 tus,

tus, lege repetundarum Bassum teneri: Cæpio
 Hispo, salva dignitate, iudices dandos. Uterque
 recte. — Quî fieri potest, inquis, quum tam diversa
 censuerint? quia scilicet & Macro, legem intuenti,
 consentaneum fuit damnare eum, qui contra legem
 munera acceperat: & Cæpio, quum putaret licere
 senatui, sicut licet, & mitigare leges & intendere,
 non sine ratione veniam dedit facto, vetito qui-
 dem, non tamen inusitato. Prævaluit sententia
 Capionis: quinimmo consurgenti ei ad censend-
 um, acclamatum est, quod solent residentibus. Ex
 quo potes æstimare, quanto consensu sit exceptum,
 quum diceret, quod tam favorabile fuit, quum di-
 cturus videretur. Sunt tamen, ut in senatu, ita in
 civitate, in duas partes hominum iudicia divisa.
 Nam quibus sententia Capionis placuit, sententiam
 Macri, ut duram rigidamque, reprehendunt: qui-
 bus Macri, illam alteram dissolutam atque etiam
 incongruentem vocant. Negant enim congruens
 esse, retinere in senatu, cui iudices dederis. Fuit
 & tertia sententia. Valerius Paullinus adensus
 Capioni, hoc amplius censuit, referendum de
 Theophane, quum legationem renuntiasset. Ar-
 guebat enim multa in accusatione fecisse, quæ illa
 ipsa lege, qua Bassum accusaverat, tenerentur. Sed
 hanc sententiam consules, quamquam maximæ
 parti senatus mire probatur, non sunt persequuti.
 Paullinus tamen & iustitiæ famam & constantiæ
 tulit. Misso senatu Bassus, magna hominum fre-
 quentia, magno clamore, magno gaudio exceptus

est. Fecerat eum favorabilem renovata discrimi-
num vetus fama, notumque periculis nomen, & in
procero corpore mæsta & squalida senectus. Ha-
bebis hanc interim epistolam ut *πρόδρομον*: exspe-
ctabis orationem plenam onustamque: & expecta-
bis diu: neque enim leviter & cursim, ut de re
tanta, retractanda est. Vale.

X.

C. PLINIUS SABINO SVO S.

*Heres cum Sabino factus de libertate servi, quamvis
non plene scripta, ex æquitate censet.*

Scribis mihi, Sabinam, quæ nos reliquit heredes,
Modestum servum suum nusquam liberum esse
jussisse: eidem tamen, sic adscripsisse legatum,
MODESTO, QVEM LIBERVVM ESSE IVSSL.
Quæris, quid sentiam? Contuli cum prudentibus.
Convenit inter omnes, nec libertatem deberi, quia
non sit data; nec legatum, quia servo suo dedit.
Sed mihi manifestus error videtur: ideoque puto
nobis, quasi scripserit Sabina, faciendum, quod ipsa
scripsisse se credidit. Confido, accessurum te sen-
tentiaæ meæ, quum religiosissime soleas custodire
defunctorum voluntatem, quam bonis heredibus in-
tellexisse pro jure est. Neque enim minus apud nos
honestas, quam apud alios necessitas valet. More-
tur ergo in libertate, sinentibus nobis, fruatur le-
gato, quasi omnia diligentissime caverit. Cavit
enim, quæ heredes bene elegit. Vale.

XI.

C. PLINIVS MINVTIANO SVO S.

Liciniani rhetoricam professionem narrat, tamquam propter incestum cum Vestali a Domitiano ad exsilium redacti.

Audistine Valerium Licinianum in Sicilia profiteri? nondum te puto audisse; est enim recens nuntius. Prætorius hic modo inter eloquentissimos caussarum actores habebatur: nunc eo decidit, ut exsul de senatore, rhetor de oratore fieret. Itaque ipse in præfatione dixit dolenter & graviter, QVOS TIBI FORTVNA LVDOS FACIS? FACIS ENIM EX PROFESSORIBVS SENATORES, EX SENATORIBVS PROFESSORES. Cui sententiæ tantum bilis, tantum amaritudinis inest, ut mihi videatur ideo professus, ut hoc diceret. Idem, quum Græco pallio amictus intrasset, (carent enim togæ jure, quibus aqua & igni interdictum est,) postquam se composuit, circumspexitque habitum suum: LATINE, inquit, DECLAMATVRVS SVM. Dices, Tristia & miseranda: dignum tamen illum, qui hæc ipsa studia incesti scelere maculaverit. Confessus est quidem incestum: sed incertum, utrum quia verum erat, an quia graviora metuebat, si negasset. Fremebat enim Domitianus, æstuabatque ingenti invidia, destitutus. Nam quum Corneliam, maximam Vestalem, defodere vivam concupisset, ut qui illustrari seculum suum ejusmodi exemplo arbitraretur; pontificis

maximi jure, seu potius immanitate tyranni, licentia domini, reliquos pontifices non in regiam, sed in Albanam villam convocavit. Nec minore scelere, quam quod ulcisci videbatur, absentem inauditamque damnavit incesti, quum ipse fratris filiam incesto non polluisset solum, verum etiam occidisset. Nam vidua abortu periit. Missi statim pontifices, qui defodiendam necandamque curarent. Illa nunc ad Vestam, nunc ad ceteros deos manus tendens, multa, sed hoc frequentissime, clamitabat: **ME CAESAR INCESTAM PVTAT; QVA SACRA FACIENTE, VICIT; TRIUMPHAVIT.** Blandiens hæc, an irridens; ex fiducia sui, an ex contentu principis dixerit, dubium est. Dixit, donec ad supplicium, nescio an innocens, certamquam nocens, ducta est. Quin etiam, quum in illud subterraneum cubiculum demitteretur, hæsissetque descendenti stola, vertit se ac recollegit; quumque ei carnifex manum daret, averfata est, & resiliit; scedumque contagiū, quasi plane a casto puroque corpore, novissima sanctitate rejecit; omnibusque numeris pudoris, *πολλὴν πρόνοιαν εἶχεν, εὐσχημόνως προσεῖν.* Præterea Celer, eques Romanus, cui Cornelia objiciebatur, quum in comitio virgis caderetur, in hac voce persisterat, **QVID FECI? NIHIL FECL.** Ardebat ergo Domitianus & crudelitatis & iniquitatis infamia. Arripit Licinianum, quod in agris suis occultasset Cornelia libertam: ille ab iis, quibus erat curæ, præmonetur, si comitium & virgas pati nollet, ad confes-

sio-

sionem confugeret, quasi ad veniam: fecit. Lo-
 quitus est pro absente Herennius Senecio tale quid-
 dam, quale est illud, *ἡέρτα Πάτροκλος*. Ait enim,
 EX ADVOCATO NVNTIVS FACTVS SVM.
 RECESSIT LICINIANVS. Gratum hoc Domitia-
 no, adeo quidem, ut gaudio proderetur, diceretque:
 ABSOLVIT NOS LICINIANVS. Adiecit etiam,
 NON ESSE VEREGVNDIAE EIVS INSTAN-
 DVM: ipsi vero permisit, si qua posset, ex rebus
 suis raperet, antequam bona publicarentur; exsi-
 lium molle, velut præmium, dedit. Ex quo ta-
 men postea clementia divi Nervæ translatus est in
 Siciliam, ubi nunc profitetur, seque de fortuna
 præfationibus vindicat. Vides, quam obsequen-
 ter paream tibi, qui non solum res urbanas, verum
 etiam peregrinas tam sedulo scribo, ut altius repe-
 tam. Et sanè putabam te, quia tunc abfuisti, nihil
 aliud de Liciniano audisse, quam relegatum ob in-
 cestum. Summam enim rerum nuntiat fama, non
 ordinem. Mereor, ut vicissim, quid in oppido tuo,
 quid in finitimis agatur, (solent enim notabilia
 quædam incidere,) perscribas: denique quicquid
 voles, dummodo non minus longa epistola nun-
 tias. Ego non paginas tantum, sed etiam versus
 syllabasque numerabo. Vale.

XII.

C. PLINIUS ARRIANO SVO S.

*Marcellini factum laudas, qui defuncti scribæ residuum
salarium apud se subsidere noluerit.*

Amas Egnatium Marcellinum, atque etiam mihi saepe commendas: amabis magis commenda-
bisque, si cognoveris recens ejus factum. Quum
in provinciam quaestor exisset, scribamque, qui
forte obtigerat, ante legitimum salarii tempus ami-
sisset, quod acceperat scribæ daturus, intellexit &
statuit subsidere apud se non oportere. Itaque re-
versus, Casarem, deinde, Casare auctore, sena-
tum consuluit, quid fieri de salario vellet. Par-
va, sed tamen quaestio. Heredes scribæ sibi;
praefecti, arario populoque vindicabant. Acta
caussa est: dixit heredum advocatus, deinde po-
puli: uterque percommode. Caelius Strabo ara-
rio censuit inferendum: Babius Macer heredi-
bus dandum. Obtinuit Strabo. Tu lauda Mar-
cellinum, ut ego statim feci. Quamvis enim abun-
de sufficiat illi, quod est & a principe & a senatu
probatum; gaudebit tamen testimonio tuo. Omnes
enim, qui gloria famaue ducuntur, mirum in mo-
dum adfensio & laus, a minoribus etiam profecta,
delectat. Te vero Marcellinus ita reveretur, ut ju-
dicio tuo plurimum tribuat. Accedit his, quod,
si cognoverit factum suum isto usque penetrasse,
necesse est, laudis suæ spatio & cursu & pere-
grî-

grinatione lætetur. Etenim, nescio quo pacto, vel magis homines juvat gloria lata, quam magna. Vale.

XIII.

C. PLINIUS CORNELIO TACITO
SVO S.

Municipes suos hortatus, ut scholam instituant, etiam tertiam sumtus partem pollicitus; rogat Tacitum, ut præceptores circumspiciat.

Salvum te in urbem venisse gaudeo. Venisti autem, si quando alias, nunc maxime mihi desideratus. Ipse pauculis adhuc diebus in Tusculano commorabor, ut opusculum, quod est in manibus, absolvam. Vereor enim, ne, si hanc intentionem jam in finem laxavero, zgre resumam: interim ne quid festinationi meæ pereat, quod sum presens petiturus, hac quasi præcursoria epistola rogo. Sed prius accipe causas rogandi, deinde ipsum, quod peto. Proxime quum in patria mea fui, venit ad me salutandum municipis mei filius prætextatus. Huic ergo, Studes? inquam. Respondit, Etiam. Ubi? Mediolani. Cur non hic? Et pater ejus, (erat enim una, atque etiam ipse abduxerat puerum,) Quia nullos hic præceptores habemas, Quare nullos? Nam vehementer intererat vestra, qui patres estis, (& opportune complures patres audiebant,) liberos vestros hic potissimum discere. Ubi enim aut jucundius morarentur, quam in pa-

tria; aut pudicius continerentur, quam sub oculis parentum? aut minore sumtu, quam domi? Quantulum est ergo, collata pecunia, conducere præceptores? quodque nunc in habitationes, in viatica, in ea quæ peregre emuntur, impenditis, adjicere mercedibus? Atque adeo ego, qui nondum liberos habeo, paratus sum, pro republica nostra, quasi pro filia vel parente, tertiam partem ejus, quod conferre vobis placebit, dare. Totum etiam pollicerer, nisi timerem, ne hoc manus meam quandoque ambitu corrumperetur, ut accidere multis in locis video, in quibus præceptores publice conducuntur. Huic vitio uno remedio occurrere potest, si parentibus solis jus conducendi relinquatur, iisdemque religio recte judicandi necessitate collationis addatur. Nam qui fortasse de alieno negligentis, certe de suo diligentes erunt: dabuntque operam, ne eam a me pecuniam [non], nisi dignus, accipiat, si accepturus & ab ipsis erit. Proinde consentite, conspirate, majoremque animum, ex meo sumite, qui cupio esse quam plurimum, quod debeam conferre. Nihil honestius præstare liberis vestris, nihil gratius patriæ potestis. Edoceantur hic, qui hic nascuntur, statimque ab infanzia natale solum amare, frequentare consuescant. Atque utinam tam claros præceptores inducatis, ut a finitimis oppidis studia hinc petantur! utque nunc liberi vestri aliena in loca, ita mox alieni in hunc locum confluant. Hæc putavi altius & quasi a fonte repetenda; quo magis scires, quam gratum mi-

mihî foret, si susciperes, quod injungo. Injungo autem, & pro rei magnitudine rogo, ut ex copia studiosorum, quæ ad te ex admiratione ingenii tui convenit, circumspicias præceptores, quos sollicitare possimus: sub ea tamen conditione, ne cui fidem meam obstringam. Omnia enim libera parentibus servo. Illi judicent, illi eligant: ego mihî curam tantum & impendium vindico. Proinde si quis fuerit repertus, qui ingenio suo fidat, eat illuc ea lege, ut hinc nihil aliud ceutur, quam fiduciam suam ferat. Vale.

XIV.

C. PLINIVS PATERNO SVO S.

Hendecasyllabos, quorum lasciviam excusar, judicio Paterni submittit.

Tu fortasse orationem, ut soles, & flagitas & expectas: at ego, quasi ex aliqua peregrina delicataque merce, lusus meos tibi prodo. Accipies cum hæc epistola hendecasyllabos nostros: quibus nos in vehiculo, in balneo, inter cœnam oblectamus otium temporis. His jocamur, ludimus, amamus, dolemus, querimur, irascimur: describimus aliquid modo pressius, modo elatius: atque ipsa varietate tentamus efficere, ut aliâ aliis, quædam fortasse omnibus placeant. Ex quibus tamen si nonnulla tibi paullo petulantiora videbuntur, erit eruditionis tuæ cogitare, summos illos & gravissimos viros, qui talia scripserunt, non modo

lascivia rerum, sed ne verbis quidem nudis absti-
nuisse. Quæ nos refugimus, non quia severiores
(unde enim?) sed quia timidiore sumus. Scimus
alioqui hujus opusculi illam esse verissimam le-
gem, quam Catullus expressit,

Nam castam esse decet pium poetam

Ipsam, versiculos nibil necesse est:

Qui tunc denique habeat salem & leporem,

Si sunt molliculi & parum pudici.

Ego quanti faciam judicium tuum, vel ex hoc
potes affirmare, quod malui omnia a te pensitari,
quam electa laudari. Et sane quæ sunt commo-
dissima, desinunt videri, quum paria esse cœpe-
runt. Præterea sapiens subtilisque lector debet
non diversis conferre diversa, sed singula expende-
re, nec deterius alio putare, quod est in suo genere
perfectum. Sed quid ego plura? Nam longiore
præfatione vel excusare vel commendare ineptias,
ineptissimum est. Unum illud prædicendum vi-
detur, cogitare me has nugas meas ita inscribere,
HENDECASYLLABI, qui titulus sola metri lege
constringitur. Proinde sive epigrammata, sive
idyllia, sive eclogas, sive (ut multi) poemata, seu
quod aliud vocare malueris, licebit voces: ego
tantum hendecasyllabos præsto. A simplicitate
tua peto, ut, quod de libello meo dicturus es aliis,
mihi dicas. Neque est difficile, quod postulo. Nam
si hoc opus nostrum aut potissimum esset aut solum,

605-

fortasse posset durum videri dicere, QVAERE
 QVOD AGAS: molle & humanum est, HABES.
 QVOD AGAS. Vale.

XV.

C. PLINIUS FVNDANO SVO S.

*Futuro consuli, ut auguratur, Asinium, tamquam ejus
 quaestorem futurum, commendat.*

Si quid omnino, hoc certe iudicio facio, quod
 Asinium Rufum singulariter amo. Est homo
 eximius & bonorum amantiſſimus. Cur enim non
 me quoque inter bonos numerem? Idem Corne-
 lium Tacitum (scis quem virum) arcta familiaritate
 complexus est. Proinde si utrumque nostrum pro-
 bas, de Rufo quoque necesse est idem sentias,
 quum sit ad connectendas amicitias vel tenacissi-
 mum vinculum, morum similitudo. Sunt ei libe-
 ri plures. Nam in hoc quoque functus est optimi
 civis officio, quod fecunditate uxoris large frui vo-
 luit eo seculo, quo plerisque etiam singulos filios
 orbitatis pramia graves faciunt: quibus ille despe-
 ctis, avi quoque nomen adsumsit. Est enim avus,
 & quidem ex Saturio Firmo, quem diliges ut ego,
 si, ut ego, propius inspexeris. Hac eo pertinent,
 ut scias, quam copiosam, quam numerosam do-
 mum uno beneficio sis obligaturus: ad quod pe-
 tendum, voto primum, deinde bono quodam
 omine adducimur. Optamus enim tibi omina-
 murque in proximum annum consulatum. Ita nos

virtutes tuæ, ita judicia principis augurari volunt. Concurrit autem, ut sit eodem anno quaestor, maximus ex liberis Rufi, Asinius Bassus, juvenis, (nescio an dicam, quod me pater & sentire & dicere cupit, adolescentis verecundia vetat,) ipso patre melior. Difficile est, ut mihi de absente credas, quamquam credere soles omnia, tantum in illo industria, probitatis, eruditionis, ingenii, studii, memoriae denique esse, quantum expertus invenies. Vellem tam ferax seculum bonis artibus haberemus, ut aliquos Basso præferre deberes: tum ego te primus hortarer moneremque, circumferres oculos, ac diu pensitares, quem potissimum eligeres. Nunc vero: sed nihil volo de amico meo arrogantius dicere: hoc solum dico, dignum esse juvenem, quem more majorum in filii locum adsumas. Debent autem sapientes viri, ut tu, tales quasi a republ. liberos accipere, quales a natura solemus optare. Decorus erit tibi consuli quaestor patre prætorio, propinquis consularibus: quibus, iudicio ipsorum, quamquam adolescentulus adhuc, jam tamen invicem ornamento est. Proinde indulge precibus meis, obsequere consilio, & ante omnia, si festinare videor, ignosce: primum quia votis suis amor plerumque præcurrit: deinde quod in ea civitate, in qua omnia quasi ab occupantibus aguntur, quæ legitimam tempus expectant, non matura, sed fera sunt: in summa, quod rerum, quas adsequi cupias, præsumptio ipsa jucunda est. Revereatur jam te Bassus

ut consulem: tu dilige eum ut quæstorem: nos denique, utriusque vestrum amantissimi, duplici lætitia perfruamur. Etenim quum sic te, sic Bassium diligamus, ut & illum cujuscumque, & tuum quemcumque quæstorem in petendis honoribus: omni opera, omni labore, gratia sumus jувaturi; perquam jucundum nobis erit, si in eundem juvenem studium nostrum, & amicitia mea & consularis tua ratio contulerit: si denique precibus meis tu potissimus adjutor accesseris, cujus senatus & suffragio libentissime indulgeat, & testimonio plurimum credat. Vale.

XVI.

G. PLINIUS VALERIO PAVLLINO
SVO S.

Horretur ad studium, quum sit literis adhuc honor.

Gaudē meo, gaude tuo, gaude etiā publico nomine. Adhuc honor studiis durat. Proxime, quum dicturus apud centumviros essem, adeundi mihi locus, nisi a tribunali, nisi per ipsos iudices, non fuit: tanta stipatione cetera tenebantur. Ad hoc quidam ornatus adolescens, scissis tunicis, ut in frequentia solet, sola velatus toga perstitit, & quidem horis septem. Nam tandiu dixi, magno cum labore, sed majore cum fructu. Studeamus ergo, nec desidia nostra prætendamus.

mus alienam. Sunt qui audiant, sunt qui legant: nos modo dignum aliquid auribus, dignum chartis elaboremus. Vale.

XVII.

C. PLINIUS GALLO SVO S.

Admonitus a Gallo, Corellia suam operam contra designatum consulem pollicetur, idque propter Corellii patris in se merita, quæ prædicat.

Et admones & rogas, ut suscipiam absentis Corellia causam contra C. Cæcilium, consulem designatum. Quod admones, gratias ago: quod rogas, queror. Admoneri enim debeo, ut sciam: rogari non debeo, ut faciam, quod mihi non facere turpissimum est. An ego tueri Corellii filiam dubitem? Est quidem mihi cum isto, contra quem me advocas, non plane familiaritas, sed tamen amicitia. Accedit huc dignitas hominis, atque hic ipse, cui destinatus est, honor: cujus nobis hoc major habenda reverentia est, quod jam illo functi sumus. Naturale est enim cuique, ut ea, quæ quis adeptus est, ipsa quam amplissima existimari velit. Sed mihi cogitanti, adfuturum me Corellii filia, omnia ista frigida & inania videntur. Obversatur oculis ille vir, quo neminem ætas nostra graviolem, sanctiorem, subtiliorem denique tulit: quem ego quum ex admiratione diligere cœpissem, quod evenire contra solet, magis admiratus sum, postquam penitus inspexi. Inspexi enim penitus:

nihil a me illi secretum, non jocularē, non seriū, non triste, non lætum. Adolescentulus eram, & jam mihi ab illo honor, atque etiam (audebo dicere) reverentia, ut æquali, habebatur. Ille meus in petendis honoribus suffragator & testis; ille in inchoandis deductor & comes; ille in gerendis consiliator & rector; ille denique in omnibus officiis nostris, quamquam & imbecillus & senior, quasi juvenis & validus conspiciebatur. Quantum ille famæ meæ domi, quantum in publico, quantum etiam apud principem adtruxit? Nam quum forte de bonis juvenibus apud Nervam imperatorem sermo incidisset, & plerique me laudibus ferrent, paullisper se intra silentiam tenuit, quod illi plurimum auctoritatis addebat; deinde gravitate, quam noras, Neesse est, inquit, parcius laudem Secundum, quia nihil nisi ex consilio meo facit. Qua voce tribuit mihi, quantum petere voto immodicum erat: nihil me facere non sapientissime, quum omnia ex consilio sapientissimi viri facerem. Quin etiam moriens, filiaæ suæ, (ut ipsa solet prædicare.) Multos quidem amicos, inquit, tibi in longiore vita paravi, præcipuos tamen, Secundum & Cornatum. Quod dum recordor, intelligo mihi laborandum, ne qua parte videar hanc de me fiduciam providentissimi viri destituisse. Quare ego vero Corelliaæ adero promptissime; nec subire offensas recusabo: quamquam non solum veniam me, verum etiam laudem apud illum ipsam, a quo, ut ais, nova lis fortasse, ut femina, intenditur, arbi-

bitror consequuturum, si hæc eadem in actione, latius scilicet & uberius, quam epistolarum angustia sinunt, contigerit mihi vel in excusationem, vel etiam in commendationem meam dicere. Vale.

XVIII.

C. PLINIUS ANTONINO SVO S.

Antonini epigrammata Græca laudat, ex quibus Latine se, sed impari successu, convertisse dicit.

Quemadmodum magis approbare tibi possum, quantopere mirer epigrammata tua Græca, quam quod quædam æmulari Latine & exprimere tentavi? In deterius quidem. Accidit hoc primum imbecillitate ingenii mei, deinde inopia, vel potius, ut Lucretius ait, egestate patrii sermonis. Quodsi hæc, quæ sunt Latina, & mea, habere tibi aliquid venustatis videbuntur, quantum putas inesse eis gratiæ, quæ & a te, & Græcæ, proferuntur? Vale.

XIX.

C. PLINIUS HISPVLLAE SVAE S.

Uxoris ingenium & mores, soceri sorori, quæ educaverat, mirifice laudat & gratias agit.

Quum sis pietatis exemplum, fratremque optimum, & amantissimum tui, pari caritate dilexeris, filiamque ejus, ut tuam, diligas, nec tantum

tum amicitia ejus, verum etiam patris amicitia adse-
 ctum representes; non dubito, maximo tibi gau-
 dio fore, quum cognoveris, dignam patre, dignam
 te, dignam avo evadere. Summum est acumen,
 summa frugalitas: amat me, quod castitatis indi-
 cium est. Accedit his studium litterarum, quod
 ex mei caritate concepit. Meos libellos habet, le-
 scit, ediscit etiam. Qua illa sollicitudine, quam
 videor acturus, quanto, quum egi, gaudio adici-
 tur? Disponit, qui nuntient tibi, quem adsumum,
 quos clamores excitarim, quem eventum judicii tu-
 lerim. Eadem, si quando recito, in proximo, dis-
 creta velo, sedet, laudesque nostras avidissimis au-
 ribus excipit. Versus quidem meos cantat format-
 que cithara, non artifice aliquo docente, sed amore,
 qui magister est optimus. His ex causis in spem
 certissimam adducor, perpetuam nobis majoremque
 in dies futuram esse concordiam. Non enim ata-
 tem meam, aut corpus, quae paulatim occidunt ac
 senescunt, sed gloriam diligit. Nec aliud deest tuis
 manibus educatam, tuis praecipis institutam: quae
 nihil in contubernio tuo viderit, nisi sanctum hone-
 stumque: quae denique amare me ex tua praedica-
 tione consueverit. Nam quum matrem meam pa-
 rentis loco venerarere; me quoque a pueritia statim
 formare, laudare, talenque, qualis nunc uxori meae
 videor, ominari solebas. Certatim ergo tibi gratias
 agimus: ego, quod illam mihi: illa, quod me tibi
 dederis, quasi invicem delegeris. Vale.

XX.

C. PLINIVS MAXIMO SVO S.

*Generaliter de libris Maximi cum laude eorumdem
judicat.*

Quid senserim de singulis libris tuis, notum tibi, ut quemque perlegeram, feci. Accipe nunc, quid de universis generaliter judicem. Est opus pulchrum, validum, acre, sublime, varium, elegans, purum, figuratum, spatiosum etiam, & cum magna tua laude diffusum. In quo tu ingenii simul dolorisque velis latissime vectus es, & horum utrumque invicem adjumento fuit. Nam dolori sublimitatem & magnificentiam ingenium; ingenio vim & amaritudinem dolor addidit. Vale.

XXI.

C. PLINIVS VELIO CEREALI SVO S.

Helvidias sorores, a partu extinctas, defler.

Tristem & acerbum casum Helvidiarum sororum! Utraque a partu, utraque filiam enixa decessit. Adficior dolore, nec tamen supra modum doleo. Ita mihi luctuosum videtur, quod puellas honestissimas in flore primo fecunditas abstulit. Angor infantium sorte, quæ sunt parentibus statim, & dum nascuntur, orbata. Angor optiorum maritorum, angor etiam meo nomine. Nam patrem illarum defunctum quoque perseverantissime diligo, ut actione mea, librisque testatum est: cui

nunc

nunc unus ex tribus liberis superest, domumque, pluribus adminiculis paullo ante fundatam, desolatus fulcit ac sustinet. Magno tamen fomento dolor meus adquiescet, si hunc saltem fortem & incolumem, paremque illi patri, illi awo fortuna servaverit. Cujus ego pro salute, pro moribus, hoc sum magis anxius, quod unicus factus est. Nosti in amore mollitiem animi mei, nosti metus. Quominus te mirari oportebit, quod plurimum timeam, de quo plurimum spero. Vale.

XXII.

C. PLINIUS SEMPRONIO RVFO
SVO S.

Narrat, in consilio Trajani de Viennensium agone Junium Mauricum non minus graviter censuisse, quam antea in cena Nervæ.

Interfui principis optimi cognitioni, in consilium adsumtus. Gymnicus agon apud Viennenses, ex cujusdam testamento, celebrabatur. Hunc Trebonius Rufinus, vir egregius nobisque amicus, in duumviratu suo tollendum abolendumque curavit. Negabatur ex auctoritate publica fecisse. Egit ipse causam non minus feliciter quam diserte. Commendabat actionem, quod tanquam homo Romanus & bonus civis in negotio suo mature & graviter loquebatur. Quum sententiæ rogarentur, dixit Junius Mauricus, (quo viro nihil firmitus, nihil verius,) non esse restituendum Viennensibus

nensibus agona: adiecit, VELLEM ETIAM RO-
 MAE TOLLI POSSET. Constanter, inquis, &
 fortiter. Quidni? Sed hoc Maurico novum non
 est. Idem apud Nervam imperatorem non minus
 fortiter. Cœnabat Nerva cum paucis. Vejento
 proximus, atque etiam in sinu recumbebat. Dixi
 omnia, quum hominem nominavi. Incidit sermo
 de Catullo Messallino, qui, luminibus orbatus, in-
 genio saevo mala cœcitatatis addiderat. Non vere-
 batur, non erubescibat, non miserebatur. Sapius
 a Domitiano non secus ac tela, qua & ipsa cœca
 & improvida ferantur, in optimum quemque con-
 torquebatur. De ejus nequitia sanguinariisque
 sententiis in commune omnes super cœnam loque-
 bantur: tum ipse imperator, QUID PVTAMVS
 PASSVRVM FVISSE, SI VIVERET? & Mau-
 ricus, NOBISCVM COENARET. Longius abii,
 libens tamen. Placuit agona tolli, qui mores
 Viennensium infecerat, ut noster hic omnium.
 Nam Viennensium vitia intra ipsos resident, nostra
 late vagantur. Utque in corporibus, sic in im-
 perio, gravissimus est morbus, qui a capite dif-
 funditur. Vale.

XXIII.

C. PLINIVS POMPONIO BASSO SVO S.

*Laudat Pomponium, sapienter otio in senectute usum:
 sibi que similem aliquando quietem optat.*

Magnam cepi voluptatem, quam ex communibus
 amicis cognovi, te, ut sapientia tua dignum
 est,

est, & disponere otium & ferre, habitare amœnissime, & nunc terra, nunc mari corpus agitare; multum disputare, multum audire, multum lectitare: quumque plurimum scias, quotidie tamen aliquid addiscere. Ita senescere oportet virum, qui magistratus amplissimos gesserit, exercitus rexerit, totumque se reipublica, quamdiu decebat, obtulerit. Nam & prima vitæ tempora & media patriæ, extrema nobis impertire debemus, ut ipsa leges moment, quæ majorem annis LX otio reddunt. Quando mihi licebit? quando per ætatem honestum erit imitari istud pulcerrimæ quietis exemplum? quando secessus mei non desidæ nomen, sed tranquillitatis accipient? Vale.

XXIV.

C. PLINIUS VALENTI SVO S.

De fragilitate humana queritur, quum nullos in quadruplici judicio, quos juvenis habuerat, socios vidisset.

Proxime quum apud centumviros in quadruplici judicio dixissem, subiit recordatio, egisse me juvenem æque in quadruplici. Processit animus, ut solet, longius: cœpi reputare, quos in hoc judicio, quos in illo socios laboris habuissem. Solus eram, qui in utroque dixissem: tantas conversiones aut fragilitas mortalitatis, aut fortunæ mobilitas facit. Quidam ex iis, qui tunc egerant, decesserunt; exfulant alii; huic ætas & valetudo si-

len-

lentium suavit; hic sponte beatissimo otio fruatur; alius exercitum regit; illum civitibus officiis principis amicitia exemit. Circa nos ipsos quam multa mutata sunt? Studiis processimus: studiis periclitati sumus: rursusque processimus. Profuerunt nobis bonorum amicitia, & obfuerunt, iterumque profunt. Si computes annos, exiguum tempus: si vices rerum, ævum putes. Quod potest esse documento, nihil desperare, nulli rei fidere, quam videamus, tot varietates tam volubili orbe circumagi. Mihi autem familiare est, omnes cogitationes meas tecum communicare, iisdemque te vel præceptis vel exemplis monere, quibus ipse me moneo: quæ ratio hujus epistolæ fuit. Vale.

XXV.

C. PLINIUS MESSIO MAXIMO
SVO S.

Narrat evenisse, quod (lib. III. ep. 20.) de tabellaria lege prædixerat: & in scurriliter ludentes invehitur.

Scripseram tibi, verendum esse, ne ex tacitis suffragiis vitium aliquod existeret: factum est. Proximis comitiis, in quibusdam tabellis multa jocularia, atque etiam fœda dictu: in vna vero pro candidatorum nominibus, suffragatorum nomina inventa sunt. Excanduit senatus, magnoque clamore ei, qui scripsisset, iratum principem est

com-

Comprecatus: ille tamen sefellit, & latuit, fortasse etiam inter indignantes fuit. Quid hunc putamus domi facere, qui in tanta re, tam serio tempore, tam scurriliter ludat? qui denique omnino in senatu dicax & urbanus & bellus est? Tantum licentiæ pravis ingeniis adjicit illa fiducia, **QVIS ENIM SCIET?** Poposcit tabellas, stilum accepit, demisit caput, neminem veretur, se contemnit. Inde ista ludibria, scena & pulpito digna. Quo te vertas? quæ remediâ conquiras? ubique vitia remediis fortiora: ἀλλὰ ταῦτα τῶν ὑπὲρ ἡμᾶς ἀλλῶ μάλιστα, cui multum quotidie vigiliarum, multum laboris adjicit hæc nostra iners, sed tamen effrenata petulantia. Vale.

XXVI.

C. PLINIUS NEPOTI SVO S.

Pollicetur, libellos se emendaturum esse, etiam alios additurum.

Petis, ut libellos meos, quos studiosissime comparasti, recognoscendos emendandosque curem: faciam. Quid enim suscipere libentius debeo, te præsertim exigente? Nam quum vir gravissimus, doctissimus, disertissimus, super hæc occupatissimus, maximæ provinciæ præfuturus, tanti putes, scripta nostra circumferre tecum; quantopere mihi providendum est, ne hæc pars sarcinarum, tamquam supervacua offendant? Adnitar ergo primum, ut comites istos quam commo-

Plinii Epistol.

G

dis.

dissimos habeas: deinde ut reversus invenias, quos istis addere velis. Neque enim mediocriter me ad nova opera tu lector hortaris. Vale.

XXVII.

C. PLINIVS FALCONI SVO S.

Commendat Augurini poemata, occasione eorum, quae in laudem suam scripserat.

Tertius dies est, quod audiui recitantem Sentium Augurinum cum summa mea voluptate, immo etiam admiratione. Poëmatia appellat. Multa tenuiter, multa sublimiter, multa venuste, multa tenere, multa dulciter, multa cum bile. Aliquot annis, puto, nihil generis ejusdem absolutius scriptum, nisi forte me fallit aut amor ejus, aut quod me ipsum laudibus evexit. Nam lemma sibi sumfit, quod ego interdum versibus ludo. Atque adeo judicii mei te judicem faciam, si mihi ex hoc ipso lemmate secundus versus occurrerit. Nam ceteros teneo, & jam explicui.

*Canto carmina versibus minutis,
His, olim quibus & meus Carullus,
Et Calvus, veteresque. Sed quid ad me?
Unus Plinius est mihi priores,
Mavult versiculos, foro relicto,
Et querit, quod amet, putatque amari.
Ille o Plinius, ille quot Catones!
I nunc, 1) qui sapias, amare noli.*

Vi.

1) al. quisquis amat, a. n.

Vides, quam acuta omnia, quam apta, quam expressa? Ad hunc gustum totum librum re-promitto; quem tibi, ut primum publicaverit, exhibebo. Interim ama juvenem, & temporibus nostris gratulare pro ingenio tali, quod ille moribus adornat. Vivit cum Spurinna, vivit cum Antonino: quorum alteri adfinis, utrique contubernalis est. Possis ex hoc facere conjecturam, quam sit emendatus adolescens, qui a gravissimis senibus sic amatur. Est enim illud verissimum,

γινώσκων, ὅτι

Τοιαῦτος ἐστὶν ἕκαστος, οἷσπερ ἤδεται ζυνών.

Vale.

XXVIII.

C. PLINIVS SEVERO SVO S.

Cornelii Nepotis & T. Cassii imagines pro Herennii bibliotheca fieri postulat.

Herennius Severus, vir doctissimus, magni æstimat in bibliotheca sua ponere imagines municipum tuorum, Cornelii Nepotis & Titi Cassii: petitque, si sunt isthic, ut esse credibile est, exscribendas pingendasque delegem. Quam curam tibi potissimum injungo: primum, quia desideriiis meis amicissime obsequeris: deinde, quia tibi studiorum summa reverentia, summus amor studiosorum: postremo, quod patriam tuam, omnesque, qui nomen ejus auxerunt, ut patriam ipsam, veneraris & diligis. Peto autem, ut pictorem quam diligentissim-

tissimum adsumas. Nam cum est arduum similitudinem effingere ex vero, tum longe difficillima est imitationis imitatio. A qua, rogo, ut artificem, quem elegeris, ne in melius quidem, sinas aberrare. Vale.

XXIX.

C. PLINIUS ROMANO SVO S.

Voconium Romanum monet, ut ad iudicandum veniat, ne multam committat.

Eia tu, quum proxime res agentur, quoquo modo ad iudicandum veni. Nihil est, quod in dextram aurem fiducia mei dormias: non impune cessatur. Ecce, Licinius Nepos, prætor, acer & fortis vir, multam dixit etiam senatori. Egit ille in senatu causam suam: egit autem sic, ut deprecaretur. Remissa est multa: sed timuit, sed rogavit, sed opus venia fuit. Dices, Non omnes prætores tam severi. Falleris. Nam vel instituire vel reducere ejusmodi exemplum, non nisi severi: institutum, reductumve exercere, etiam lenissimi possunt. Vale.

XXX.

C. PLINIUS LICINIO SVO S.

Miram naturam fontis in Comensi agro narrat, cujus causam & ipse inquit, & inquirendam commendat.

Attuli tibi ex patria mea pro muusculo quaestionem, altissima ista eruditione dignissimam.

Fons

Fons oritur in monte, per saxa decurrit, excipitur
 cœnatiuncula manu facta: ibi paullulum retentus
 in Larium lacum decedit. Hujus mira natura: ter
 in die, stasis auctibus ac diminutionibus, crescit
 decrescitque. Cernitur id palam, & cum summa
 voluptate deprehenditur. Juxta recumbis & ve-
 sceris: atque etiam ex ipso fonte (nam est frigidissi-
 mus) potas: interim ille certis dimensisque mo-
 mentis vel subtrahitur vel adfurgit. Annulum, seu
 quid aliud, ponis in sicco, adluitur sensim, ac no-
 vissime operitur: detegitur rursus, paullatimque de-
 feritur: si diutius observes, utrumque iterum ac
 tertio videas. Spiritusne aliquis occultior os fon-
 tis & fauces modo laxat, modo includit, prout in-
 latus occurrit, aut decessit expulsus? Quod in
 ampullis ceterisque generis ejusdem videmus acci-
 dere, quibus non hians, nec statim patens, exitus.
 Nam illa quoque, quamquam prona & vergentia,
 per quasdam oblustantis animæ moras crebris quasi
 singultibus sistunt, quod effundunt. An quæ
 Oceano natura, fonti quoque? quaque ille ratione
 aut impellitur aut resorbetur, hac modicus hic hu-
 mor vicibus alternis supprimitur vel egeritur?
 An ut flumina, quæ in mare deferuntur, adversan-
 tibus ventis, obvioque æstu retorquentur, ita est
 aliquid, quod hujus fontis excursum per momenta
 repercutiat? An latentibus veris certa mensura,
 quæ dum colligit quod exhaurerat, minor rivus
 est & pigrior: quum collegit, agilior majorque
 profertur? An, nescio quod, libramentum abdi-

rum & coecum, quod quum exinanitum est, suscitatur & elicit fontem: quum repletum, moratur & strangulat? Scrutare tu causas (potes enim) quæ tantum miraculum efficiunt. Mihi abunde est, si satis expressi, quod efficitur. Vale.

LIBER V.

I.

C. PLINIUS SEVERO SVO S.

Narrat, quæ, heres Gratilla factus, cum filio ejus exheredato egerit.

Legatum mihi obvenit modicum, sed amplissimo gratius. (Cur amplissimo gratius?) Pomponia Gratilla, exheredato filio Assudio Curiano, heredem reliquerat me: dederat coheredes Sertorium Severum, prætorium virum, aliosque equites Romanos splendidos. Curianus filius orabat, ut sibi donarem portionem meam, seque præjudicio juvarem: eandem tacita conventionem salvam mihi pollicebatur. Respondebam, Non convenire moribus meis, aliud palam, aliud agere secreto. Præterea, Non esse satis honestum, dare & locupletari & orbo: in summa, non profuturum ei, si donassem: profuturum, si cessissem: esse autem me paratum cedere, si inique exheredatum mihi liquer-